

# PREGLED DOMAĆE I STRANE STRUČNE ŠTAMPE

NOVI UDŽBENIK GEODEZIJA Prof dr Dime Lazarova

U izdanju Univerziteta »Kiril i Metodij« u Skopju, ovih dana izašlo je iz štampe četvrto i dopunjeno izdanje univerzitetskog udžbenika GEODEZIJA ing. Dime Lazarova, redovnog profesora Građevinskog fakulteta u Skopju. Do sada je ovaj udžbenik doživio tri izdanja kao privremeni, a sada četvrto kao stalan udžbenik. Od prvog izdanja u 1954 god. pa do sada autor je stalno obogaćivao sadržinu materijala što se obrađuje u udžbeniku, posvećujući pri tome osobitu pažnju najnovijim dostignućima na polju nauke i tehnike u oblasti geodezije.

Tako, po prvi put u ovom udžbeniku objavljena je materija koja se odnosi na elektronske daljinomere, elektronske mašine za računanje, najnovija dostignuća u fotogrametriji i drugo. No radi celokupne preglednosti sadržine materijala u udžbeniku, treba dati pregled poglavlja po njihovom redosledu.

Najpre, u opštem delu, dat je istorijski razvoj geodezije kao tehničke discipline i nauke. Zatim, u uvodu, govori se obliku i veličini Zemlje; njeno predstavljanje (preslikavanje) na ravninu, te jedinice za merenje dužina, uglova i površina.

Nakon toga izložene su osnovne koje služe za izmeru zemljišta (trigonometrijska mreža), kao i instrumenti i pribor kojim se određuje ova osnova.

Posebno poglavlje autor je posvetio računanju i tehnici računanja u geodeziji. Počinjući od logaritamskih tablica i logaritmara, preko nomograma i diferencijalnih naprava, autor dolazi do najvećih dostignuća elektronike u tehnici računanja, a to su električne i elektronske mašine za računanje, i to od onih sa najmanjim kapacitetom t. j. džepni digitroni do velikih elektronskih sistema-kompjutera.

Zatim slede poglavlja o teodolitu u kome su navedeni svi vidovi najnovijih teodolita proizvodnje Wilda, Zeis-a Kerna, Moma i dr., pogreške pri merenju (u kojem su obuhvaćene i teorije pogrešaka), poligonska mreža kao osnova za izmeru kao i samo snimanje terena polarnom i ortogonalnom metodom.

Posebna poglavlja su posvećena optičkim i elektrooptičkim, odnosno

elektronskim daljinomerima. U poglavlju o elektronskim daljinomerima dati su najpre principi za elektronsko merenje dužina, a potom su dati razni vidovi elektronskih daljinomera raspoređeni po grupama. U prvu grupu autor je stavio daljinomere s kojima se dobijaju dužine na principu radara. U drugoj grupi su fazni daljinomeri, i na kraju, u trećoj grupi elektrooptički odnosno laserski daljinomeri.

Poglavlje za optičke daljinomere obuhvata skoro sve vidove poznatih običnih i autoredukcionih tahimetra, počam od Rajhenbahovog daljinomera do preciznih optičkih daljinomera (sa dvojnim likovima ili sa transversalnim merilom).

Da bi se premer zemljišta obuhvatio u celini, kako u horizontalnom tako i u vertikalnom smislu, u posebnom poglavlju je iznešena materija o visinskom premeru. U ovom poglavlju obuhvaćeni su svi vidovi nivelmanskih instrumenata sa i bez elevacionog vijka, kao i izvestan broj nivelira sa automatskim horizontiranjem (kompenzacioni niveliri). Posebno poglavlje je posvećeno kartiranju i računanju površina.

Fotogrametriji je dat veći prostor. U ovom poglavlju obuhvaćena je terestička i aero fotogrametrija. U terestičkoj fotogrametriji autor je posvetio posebnu pažnju primeni fotogrametrije u inženjerstvu, arhitekturi i arheologiji, pri čemu je dao više vrsta fototeodolita, mono i stereo kamere za fotogrametrijsko snimanje. Dat je način izrade planova za razne građevinske i arhitektonske objekte i monumentalne spomenike u krupnijim razmerama (1 : 20, 1 : 50, 1 : 100 itd.). U delu o aro-fotogrametriji obuhvaćen je veći broj instrumenata za izradu fotoplanova redresiranjem kao i instrumente za dobijanje planova stereorestitucijom.

Poslednje poglavlje je najvažnije za građevince ili za stručnjake koji se bavi inženjerskom geodezijom u raznim oblastima. U njemu je obuhvaćena primjena geodezija u građevinarstvu, pa odavde i njegova važnost za građevince ili geodete koji rade u građevinarstvu. Ovo poglavlje je podeljeno

na više delova kao na primer: obeležavanje pravca i krivina (posebno prelazne krivine), geodetski radovi pri projektiranju i građenju puteva i železnice, regulaciji naseljenih mesta geodetski radovi u izgradnji žičara, tunela, vodovoda, kanalizacije, melioracije zemljišta regulacija korita reka, brana i mostova.

Iako je knjiga pisana visokim stilom t. j. iako je prvenstveno namenjena studentima Građevinskog fakulteta, ona može korisno da posluži svima onima koji žele da obnove, produpe i prošire svoje znanje iz geodezije. Od posebne važnosti knjiga će biti

svima onima koji rade u građevinarstvu, posebno inženjerima i geometrima koji su tokom dana i noći na objektima.

Udžbenik sadrži 656 strana. Dabi bio pristupačan studentima i drugim korisnicima, štampan je u ofset tehnici. Dotacijom izdavača, prodaje se u Univerzitetnoj skriptarnici u Skopju po ceni od 50 dinara. Knjiga je vrlo ukusno opremljena i solidno izrađena. osobito slike (koje su u tekstu) su vrlo dobre, što nije bio slučaj sa ranijim izdanjima.

Jane Vezekov dipl. inž

## GEODÉZIJA ÉZ KARTOGRAFIA

Godina XXVIII 1976

List Mađarskog Državnog Ureda za Premjer i Izradu Karata, te Udruženje Geodeta i Kartografa.

### Broj 4.

*Dr Biró Péter — Dr Halmos Ferenc — Dr Joó István:* — Položaj geodetske znanosti u Mađarskoj.

*Mihály Szabolcs:* — Fotografsko opažanje umjetnih Satelita u domaćoj izvedbi.

*Burger András:* — Određivanje položaja nadirne točke na osnovu snimka.

*Dr Fialovszuy Lajos:* — Uspoređivanje vjerodostojnosti točaka određenih

poligonometrijom u kojoj su mjereni azimuti, te prelomni kutevi.

*Szénely András — Fűry Kláár:* — Novi podaci o historijatu geodezije XX stoljeća (III dio — razgovor s dr. Fialovszuy Lajos) *Hrenkó Pál:* — Na tragu Dobozy Legende od Pilismarát-a do Pusztamarát-a.

*Suara Róbert:* — Razvoj političke propagande pomoću Karata u Mađarskoj. *Dr Jójárt László:* — Oblici zadruga u evidenciji nekretnina.

K. Feil

## GEODETSKI VESTNIK

Zveze geodetov Slovenije, godina 20

### Broj 2 1976.

Zadaci i problemi geodetskog školstva u SR Sloveniji (razgovor o problematici geodetskog školstva). — *Majcen:* Priprema geodetskih izvršnih propisa. — *Demšar:* Razmišljanja o održavanju aerofotogrametrijske katarske izmjere u mjerilu 1 : 1000. — *Rotar:* Temeljne topografske karte. — *Berlot:* Prostorne jedinice i problemi pri uspostavljanju registra prostornih jedinica. — *Bregant, Rojc, Vodopivec:* Istraživački zadaci Instituta za geodeziju i fotogrametriju, Instituta Geodetskog zavoda SRS i geodetskog odjela AGG fakulteta Univerziteta u Ljubljani od 1965. do 1975. — *Svetik:* Pregled općinskih, republičkih i saveznih propisa koji se neposredno ili posredno tiču geodetske djelatnosti. —

*Svetik:* Pregled kartografske djelatnosti u Sloveniji. *Košir:* Počasni član ZG Slovenije drug Jaka Avšič, general potpukovnik, slavi svoj životni jubilej. — Novi propisi, istraživanja, publikacije. — Novosti i obavijesti.

### Broj 3 1976.

*Razgovor o tridesetgodišnjici studija geodezije u SR Sloveniji.* — *Banovec:* Indok centri i geodezija. — *Juvančić, Kos:* Nova temeljna šumarska karta za G. G. Postojna. — *Avbelj:* Prijedlog za usklađivanje temeljnih topografskih i zemljišno-karastarskih planova kad se izrađuju djelomični izdavački originali. — *Golorej:* XIII međunarodni fotogramaterijski kongres ISP Helsinki 12—23 srpnja 1976. — *Tavzes:* Upotreba statistike sistema dijelova pri obradi podataka. — *Svetik:* Pregled

općinskih, republičkih i saveznih propisa koji se neposredno ili posredno tiču geodetske djelatnosti. — Smjernice za buduće zadatke Saveza geodetskih inženjera i geometara Jugoslavije kao društveno-stručne organizacije. — Rezolucija o geodetskoj djelatnosti. — Pravilnik o uređivanju, izdavanju i upravljanju Geodetskog vestnika. — Novi propisi, istraživanja, publikacije. — Novosti i obavijesti.

Broj 4 1976.

Prihvaćen zakon o geodetskoj službi (Razgovor s direktorom Geodetske uprave SRS). — *Mlakar*: Novi zakoni s područja prava na zemljišta i zgra-

de te njihov utjecaj na djelatnost geodetske službe. — *Pakiž*: Savjetovanja o osnovnim geodetskim radovima u Jugoslaviji. — *Šivic*: Geodeti i Nova temeljna šumarska karta. — *Perdan*: Organizacija i djelovanje geodetske službe u NOB. — *Banovec, Rojc*: Slovenija, dužina obale. — *Beseničar*: Digitalna restitucija s jednog snimka za katastarske namjene. — *Jeno*: Istraživanja triangulacijske mreže I. reda u SR Sloveniji. — *Urh*: Gravimetrija u Sloveniji. — *Svetik*: Pregled općinskih, republičkih i saveznih propisa koji se neposredno ili posredno tiču geodetske djelatnosti. — Novi propisi, istraživanja, publikacije. — Novosti i obavijesti.

N. F.